

kunnen verspreiden. Ds. Gerardus Klein bediende de sacramenten te Bantam en daarna in de oosthoek van Java. Hij blijft nu in Batavia om Portugees te leren. De Portugese gemeente heeft nu twee predikanten, terwijl er drie nodig zijn. Ds. Arentse zal daarheen beroepen worden, waar hij nodig is. Op 17 maart 1761 is besloten om de aanstootgevende brief die ds. Gerardus Verbeet in 1759 uit Banda naar de kerkenraad te Batavia zond, op te eisen en [fol. 970] aan de advocaat-fiscaal te overhandigen. Over hem was reeds in de brief van 17 oktober 1761 terloops gesproken. De advocaat-fiscaal rapporteerde op 24 april 1761 dat Verbeet zijn ergerlijke en honende opmerkingen niet slechts staande hield, maar beweerde dat hij de hoge overheid niet heeft beledigd, maar slechts zijn gekwetste eer verdedigde. Hij meende dat zijn woorden in overeenstemming zijn met het hem aangedane ongelijk. De fiscaal vroeg een kopie van een verzoekschrift door Verbeet op 30 december 1760 ingediend. Deze bekende daarin schuld en vroeg om vergeving, maar er werd weinig oprechtheid en voortdurende weerbarstigheid van Verbeet geconstateerd. Het verzoek van de fiscaal is ingewilligd en Verbeet is bij vonnis van de Raad van Justitie van 2 juli uit ambt en rang gezet en als een weerbarstig, oproerig en voor de kolonie gevaarlijk persoon voor eeuwig uit Compagnies gebied verbannen. [fol. 971] Verbeet zal in Nederland zeker ophef van de hardheid van de Compagnie maken. De brieven van 31 december 1758 en 1759 onder het hoofd Banda en de beschrijving van Banda en Batavia in de generale brieven van 1760 getuigen van het karakter van Verbeet en van de toegeeflijkheid van de Compagnie. In de staatrekening van 13 februari en 2 juli is het kapitaal van de gereformeerde kerk, per eind december 1759 nog f 30.192, per eind december 1760 verminderd tot f 29.447. De diaconie had toen f 274.942. Bij besluit van 22 mei is f 1589 uit insolvente boedels van burgers waarop geen aanspraak is gemaakt, aan de diaconie geschonken. Op 6 juni 1755 was besloten om het landgoed Tjimanggis aan de daconie te geven om door personen die ondersteund worden te laten bebouwen. Diakenen toonden aan dat deze grond [fol. 972] daarvoor niet geschikt was en slechts een lastpost was. Op 30 juni is besloten de armen weer naar Batavia te laten komen. Het landgoed is verkocht voor f 1332,-. Betreffende de hospitalen is op 26 mei bepaald dat alle zieken van de aankomende schepen over het water naar het buitenhospitaal, een halve mijl van de stad, vervoerd zullen worden, uitgezonderd die wegens zwakte niet te verplaatsen zijn, of slechts uitwendig letsel hebben. De frisse lucht en de landelijke omgeving daar zullen vooral de lijders aan scheurbuik sneller doen herstellen. Bevolen is enige nieuwe logementen voor zieken te bouwen en de verstrekking aan de binnenregent enigszins te verruimen. Herstelde zieken die volgens de praktizijns nog te zwak zijn om te werken, moeten nog een halve maand in het buitenhospitaal verblijven om verder op te knappen. Zo is al het mogelijke gedaan om het hoognodige volk te behouden. [fol. 973] De staatrekening van het leprozenhuis, op 1 september behandeld, geeft een kapitaal van f 157.562 per eind juni 1761. Die van de lutherse gemeente, op 9 juli ingediend, geeft per eind december 1760 f 7153, ofwel f 2121 meer dan het voorafgaande jaar.)

De leeraar dezer gemeente ds. Henricus Hollenhagen is, volgens besluit van den 20^e januarij, ernstig gereprimendeert over het afnemen van de belijdenis des geloofs van eene jonge dogter die, uit gereformeerde ouders geboren, naar den teneur van het op den 6^e en 31^e december 1754 g'arresteerde niet vermogt onder de luthersche gemeente aangenomen te worden. Waartegen voor den aanstaande eene boete van 500 rijksdaalders gestatueerd is, met recommandatie aan weesmeesteren om voortaan geene pupillen van een gereformeerden vader of moeder onder de opvoeding van een lutheraan te stellen, gelijk in het bovenstaande geval hadt plaats gehad.

Fol. 973r-v.

(Uit het besluit van 1 september blijkt dat alle opgenomen kapitalen per eind augustus f 7909.974 bedroegen, [fol. 974] waarvan f 7301.191 op rente. Heden zal volgens besluit van 13 oktober 10 ton afgelost worden. Bij besluit van 17 november was per eind van die maand f 244.800,- afgelost met de rente. Dit bedrag was op diverse tijden door Nicolaas Harting te Semarang aan de Compagnie geleend. De inkoop van goud, waartoe op 10 maart was be-